

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tadeusz Trojanowski
Protokolant:	Tomasz Chmiel

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa Prokuratora Okręgowego w G.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G., M. K., B. K. oraz G. J.

o ustalenie

- ustala, że nieważna jest w całości czynność prawna – umowa pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów w kwocie 260.000 (dwieście sześćdziesiąt tysięcy 00/100) złotych dokonana w dniu 30 grudnia 2010 r. pomiędzy Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w G., reprezentowanym przez Wiceprezesa Sądu L. K. i Dyrektora Sądu Stanisława G. jako pożyczkodawcą oraz M. S. Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oraz B. K. i G. J. jako poręczycielami;
- ustala, że nieważne jest oświadczenie złożone przez poręczyciela G. J., poręczającą umowę pożyczki udzieloną przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. pożyczkobiorcy M. K. w kwocie 260.000 (dwieście sześćdziesiąt tysięcy 00/100) złotych, stanowiące integralną część umowy z dnia 30 grudnia 2010 r. pomiędzy Wojewódzkim Sądem Administracyjnym a pożyczkobiorcą M. K. (załącznik nr 1 do umowy);
- ustala, że nieważne jest oświadczenie złożone przez poręczyciela B. K. poręczającą umowę pożyczki udzieloną przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. pożyczkobiorcy M. K. w kwocie 260.000 (dwieście sześćdziesiąt tysięcy 00/100) złotych, stanowiące integralną część umowy z 30 grudnia 2010 r. zawartej pomiędzy Wojewódzkim Sądem Administracyjnym a pożyczkobiorcą M. K. (załącznik nr 2 do umowy);
- nakazuje pobrać od pozwanego M. K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 13.000 (trzynaście tysięcy 00/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;
- w pozostałym zakresie odstępuje od obciążania pozwanych kosztami.

SSO Tadeusz Trojanowski

I C 648/20

UZASADNIENIE

Prokurator Okręgowy w Gliwicach wniósł o stwierdzenie nieważności umowy pożyczki oraz umów poręczenia; powództwo było zmieniane (k.63) i precyzowane(k.70,71).

Pozwane B. K. oraz G. J. uznały powództwo przy pierwszej czynności procesowej(k.48, k.54) i podtrzymały swe stanowisko w toku procesu.

Pozwany M. K. zajął stanowisko dopiero w toku procesu, podając że nie powinna być unieważniona umowa pożyczki, natomiast powinny zostać unieważnione umowy poręczenia(k.144).

Postanowieniem wydanym w toku postępowania ustalono, że pozwanym jest Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. a nie Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego(k.75).

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. wnosił o oddalenie powództwa, także w zakresie zmienionego powództwa(k.98, 143).

W dniu 30.12.2010 roku zostały zawarte umowy opisane w wyroku, przy czym umowy poręczenia zostały włączone do umowy pożyczki jako załączniki(w aktach IV K 34/19 SO w Gliwicach, w załączeniu; dalej jako akta karne).

M. K. był sędzią Wojewódzkiego Sadu Administracyjnego w G. (dalej: WSA) a tym samym miał prawo skorzystać z pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów na podstawie art.96 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ustroju sądów powszechnych(usp) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 11.04.2003 r. w sprawie sposobu planowania wykorzystania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunków przyznawania pomocy finansowej z tych środków (dalej: rozporządzenie).Warunkiem otrzymania pożyczki była pisemna zgoda małżonki osoby ubiegającej się o pożyczkę. Wobec wcześniejszego spłacenia poprzedniej pożyczki- z 2007 roku- pozwany M. K. zawarł w dniu 30.12.2010 r. umowę pożyczki z WSA reprezentowanym przez Wiceprezesa Sądu i Dyrektora Sądu. Pozwany podrobił podpis swojej żony G. K. na 4 egzemplarzach umowy w miejscu:” wyrażam zgodę na zaciągnięcie pożyczki przez mojego małżonka w wysokości i na warunkach określonych w umowie”. Tak podrobiony podpis stał się podstawą do zawarcia z M. K. umowy pożyczki na kwotę 260.000 złotych. M. K. spełnił również kolejny warunek do zawarcia umowy przedkładając oświadczenia dwóch poręczycieli o poręczeniu pożyczki .Poręczycielami były jego koleżanki z pracy, (...). Ich oświadczenia stanowiły załącznik do umowy pożyczki. Poręczycielki nie miały świadomości ,że podpis małżonki M. K. został podrobiony, gdy w przeciwnym razie nigdy nie poręczyłyby pożyczki pozwanemu.

B. K. w rozmowie telefonicznej z G. K. ustaliła, że nie złożyła ona podpisu pod oświadczeniem o wyrażeniu zgody na zawarcie przez jej męża umowy pożyczki.

W związku z powyższym B. K. oraz G. J. złożyły na podstawie art. 88 par.1 kc pisemne oświadczenia do Prezesa WSA o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli odnośnie poręczenia umowy pożyczki, wobec działania pod wpływem błędu wywołanego przez WSA , który posłużył się dokumentem zawierającym podpis żony M. K. , która w rzeczywistości oświadczenia o zgodzie na zawarcie umowy nie podpisała. Pozwane oświadczyły jednocześnie iż gdyby wiedziały , że G. K. nie podpisała umowy i nie ma o niej żadnej wiedzy, to nie udzieliłyby poręczenia.

Aktem oskarżenia wobec M. K. objęto 5 czynów z czego pierwsze dwa dotyczyły wcześniejszej umowy pożyczki.

W pkt III aktu oskarżenia M. K. został oskarżony o to ,że działając z góry powziętym zamiarem zawarcia umowy pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów , w celu użycia za autentyczny, podrobił podpis swojej żony G. K. pod oświadczeniem małżonka o wyrażeniu zgody na zaciągnięcie przez niego pożyczki w wysokości 260.000 zł i na warunkach określonych w tej umowie , a następnie posłużył się w dniu 30 grudnia 2010 r. takim dokumentem w siedzibie WSA w celu zawarcia pomiędzy nim jako sędzią WSA a WSA w G. , reprezentowanym przez Wiceprezesa i Dyrektora Sądu umowy pożyczki w kwocie 260.000 złotych na potrzeby mieszkaniowe związane z dokończeniem inwestycji budowlanej.

W pkt IV aktu oskarżenia został oskarżony o to ,że w dniu 30 grudnia 2010 roku działając w celu uzyskania korzyści majątkowej w postaci udzielania mu przez WSA jako sędziemu tego Sądu pożyczki w kwocie 260.000 zł wyzyskał błąd sędzi WSA B. K. co do istnienia zgody jego żony G. K. na zawarcie przez niego umowy pożyczki w kwocie 260.000 zł , po uprzednim przedłożeniu jej w siedzibie tego Sądu projektu umowy pożyczki z dnia 30 grudnia 2010 roku wraz uprzednio podrobionym przez siebie podpisem jego żony G. K. pod oświadczeniem małżonka o wyrażeniu zgody na zaciągnięcie przez niego pożyczki w wysokości 260.000zł , doprowadzając tym samym B. K. do niekorzystnego rozporządzenia jej własnym mieniem, poprzez osobiste poręczenie przez nią spłaty w/w pożyczki, które zawarła w treści pisemnego oświadczenia jej jako poręczyciela w/w pożyczki, stanowiącego integralną część umowy pożyczki w wymaganym terminie.

W pkt V aktu oskarżenia został oskarżony o to ,że w dniu 30 grudnia 2010 roku działając w celu uzyskania korzyści majątkowej w postaci udzielania mu przez WSA jako sędziemu tego Sadu pożyczki w kwocie 260.000 zł wyzyskał błąd G. J.- wówczas sędzi WSA co do istnienia zgody jego żony G. K. na zawarcie przez niego umowy pożyczki w kwocie 260.000zł , po uprzednim przedłożeniu jej w siedzibie tego Sądu projektu umowy pożyczki z dnia 30 grudnia 2010 roku wraz uprzednio podrobionym przez siebie podpisem jego żony G. K. pod oświadczeniem małżonka o wyrażeniu zgody na zaciągnięcie przez niego pożyczki w wysokości 260.000zł , doprowadzając tym samym G. J. do niekorzystnego rozporządzenia jej własnym mieniem, poprzez osobiste poręczenie przez nią spłaty w/w pożyczki, które zawarła w treści pisemnego oświadczenia jej jako poręczyciela w/w pożyczki, stanowiącego integralną część umowy pożyczki w wymaganym terminie

Wyrokiem z 28.06.2019 r, sygn.. akt IV K 34/19 Sąd Okręgowy w Gliwicach uznał M. K. za winnego popełniania zarzucanego mu czynu , przyjmując , iż podrobił on podpis G. K. na 4 egzemplarzach umowy pożyczki i za to skazał go na karę pozbawienia wolności, uznał go również za winnego kolejnego czynu przyjmując że podrobił on podpis G. K. na 4 egzemplarzach aneksu do umowy pożyczki i za to skazał na karę pozbawienia wolności.

Odnosnie przedmiotowej umowy z 30.12.2010 roku –objętej zarzutami nr III, IV i V aktu oskarżenia – Sąd Okręgowy w Gliwicach uznał pozwanego za winnego czynu opisanego w pkt III aktu oskarżenia , przyjmując iż podrobił on podpis G. K. na 4 egzemplarzach umowy pożyczki i za to skazał go na karę pozbawienia wolności; uznał go za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów w pkt IV i V czynów , z tym że przyjmując , iż dopuścił się on ich w krótkich odstępach czasu z wykorzystaniem takiej samej sposobności oraz przyjął , że wprowadził w błąd pokrzywdzone B. K. oraz G. J. ,czym wyczerpał ustawowe znamiona ciągu przestępstw z art.270 par.1 kk i 286 par.1 kk w zw. z art. 294 par.1 kk w zw. z art. 11par.2 kk i za to skazał go na karę pozbawienia wolności. Sąd Okręgowy orzekł karę łączną pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby 1 rok. Jednocześnie na mocy art. 46 par.1kk orzekł wobec pozwanego obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę kwot po 24.750 zł na rzecz B. K. oraz G. J. .

Sąd Apelacyjny w Katowicach na skutek apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego WSA wyrokiem z 7.11.2019 zmienił zaskarżony wyrok I instancji w ten sposób ze:

W pkt I –uzupełnił opis czynu wyrzekł w przedmiocie kwalifikacji prawnej i podwyższył karę pozbawienia wolności.

W pkt II uzupełnił opis czynu, wyrzekł w przedmiocie kwalifikacji prawnej i podwyższył karę pozbawienia wolności.

W pkt III- dotyczącym przedmiotowej umowy- uzupełnił opis czynu o ustalenie, że oskarżony działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wprowadził w błąd przedstawicieli WSA w Gliwicach co do istotnej okoliczności warunkującej udzielenie pożyczki, to jest istnienia zgody jego ówczesnej żony G. K. na zaciągnięcie przez niego pożyczki, wyrzekł w przedmiocie kwalifikacji prawnej i podwyższył karę pozbawienia wolności.

Na stronie 10 uzasadnienia wyroku SA wskazał odnośnie wprowadzenia przez oskarżonego przedstawicieli WSA w błąd co do istotnej okoliczności warunkującej udzielenie pożyczki:”...że o tym , iż zgoda taka była nieodzowna celem udzielenia pożyczki , świadczył jednoznacznie wzór formularza stosowanego przy udzielaniu pożyczek na zaspokojenie

potrzeb mieszkaniowych sędziów, określony zarządzeniem nr 19 Prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z dnia 21 października 2010 r., a także zeznania świadka U. Z....”.

Dodać należy ,że ten pracownik Sądu poświadczył- niezgodnie z prawdą- że podpis G. K. został sporządzony w obecności pracownika.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o świadczenia o uznaniu powództwa i dokumenty złożone do akt. Na zasadzie art.213 par.2 kpc Sąd jest związany uznaniem powództwa. W realiach sprawy uznania nie są sprzeczne z prawem ani zasadami współżycia społecznego ani nie zmierzają do obejścia prawa. Wobec jednakże braku uznania powództwa przez chociażby jednego pozwanego- w niniejszej sprawie Skarb Państwa- orzekano także merytorycznie. Stan faktyczny w zasadzie nie był sporny, strony różniły się odnośnie ocen prawnych dokonanych czynności prawnych.

Sąd zważył co następuje.

Przedmiotem rozpoznania była umowa pożyczki (art.720 kc w związku z art.96 usp) oraz dwie umowy poręczenia (art. 876 kc).

Obszerna odpowiedź pozwanego Skarbu Państwa(k. 98)poza przytoczeniem żądań pozwu, wniosków pozwanego, twierdzeń pozwanego , gołosłownej polemiki z pozwem oraz oderwanych od meritum sprawy orzeczeń i teoretycznych definicji zawiera jedynie kilka zarzutów nawiązujących bezpośrednio do meritum sprawy(pozostałe wywody bez modyfikacji mogłyby służyć do opisania jakiejkolwiek umowy).Banalem jest stwierdzenie, że zawarcie umowy pożyczki jest powszechnie stosowane w obrocie prawnym (teza 9 odpowiedzi).Uwagi wymaga teza 10 w której dokonano analizy art. 37 kro. Istotnie przepis ten nie reguluje zaistniałej sytuacji ale rozporządzenie wykonawcze do usp takowej zgody już wymaga co wynika z formularza do umowy oraz z wewnętrznych regulacji w WSA; było to przedmiotem analizy SA i wynika nawet z samej sentencji wyroku tamtego Sądu .Znamienne zdaniem Sądu obecnie orzekającego jest , że WSA w apelacji karnej (s.7 apelacji) podniósł kwestie art.41 kro , podczas gdy w odpowiedzi na pozew w niniejszej sprawie skoncentrował się jedynie na art.37 kro. Wyjaśnić należy iż regulacja art. 37 kro dotycząca ustawowo regulowanej zgody małżonka nie stoi na przeszkodzie wprowadzenia takowego obowiązku w innych przepisach (rozporządzenie wykonawcze do usp) czy też w samej umowie stron.

Odnośnie tezy 12 odpowiedzi na pozew trzeba zaznaczyć ,że już z odczytania wyroku karnego (aktu oskarżenia, wyroku I instancji i wyroku II instancji) wprost wynika przestępczy zamiar pozwanego. Także teza 13 odpowiedzi na pozew jest rażąco sprzeczna z karnym wyrokiem skazującym. Przykład z G. H. z tezy 15 odpowiedzi na pozew nie jest adekwatny wobec ustaleń SA w sprawie karnej.

Podkreślić należy że ustalenia prawomocnego wyroku skazującego wiążą w postępowaniu cywilnym na zasadzie art.11 kpc; związanie dotyczy zarówno znamion przestępstwa jak również okoliczności faktycznych. Wreszcie w tezie 19 odpowiedzi na pozew przy ponowieniu –nietrafnego-wywodu ,że pozwany dopuścił się przestępstwa „przy okazji” zawierania umowy pożyczki, znajduje się merytoryczny- nieuzasadniony- zarzut iż nieważne jest jedynie samo „oświadczenie G. K.” jako część umowy.

Należy stwierdzić ,że w niniejszej sprawie brak jest przesłanek z art. 58 par.3 kc aby odseparować jedynie nieistniejące oświadczenie G. K. .Zachodzi sytuacja z art.58 par. 1 gdyż zawarta umowa pożyczki jest sprzeczna z ustawą-usp, co wpływa na nieważność poręczeń i to niezależnie od skutecznego uchylecia się poręczycieli od oświadczeń złożonych pod wpływem błędu polegającego na przeświadczeniu, że G. K. podpisała przedmiotowe oświadczenie w obecności pracownika Sądu.

Na marginesie można nadmienić ,że gdyby z jakichkolwiek przyczyn przyjąć –hipotetycznie- że M. K. popełnił przestępstwo przy okazji zawierania umowy pożyczki a oświadczenie żony nie miało żadnego znaczenia- to i umowa pożyczki- i umowy poręczenia jako akcesoryjne -byłyby nieważne w oparciu o kolejny przepis a to art.58 par.2 kc jako ewidentnie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego takimi jak uczciwość i sprawiedliwość. Zdaniem Sądu

orzekającego zachodzi sprzeczność zawartych umów z prawem o ustroju sądów powszechnych, sprecyzowanym w powołanym rozporządzeniu a uściślonym z Zarządzeniu Nr 19 Prezesa Sądu .

Już z porównania treści zawartych umów pożyczki i poręczeń oraz zakresu samego wyroku skazującego wynika tożsamość okoliczności faktycznych. Podkreślić należy ,że w apelacji od wyroku skazującego obecny Skarb Państwa-wtedy jako Prezes WSA jako oskarżyciel posiłkowy podnosił ,że zgoda współmałżonka na wzięcie pożyczki przez sędziego była nieodzowna.

„Świadczy o tym fakt, iż zgoda małżonka stanowiła jeden z elementów formularza umowy o udzielenie pożyczki ustalonego Zarządzeniem nr 19 Prezesa Wojewódzkiego Sądu administracyjnego w G. z dnia 21 października 2010 r. w sprawie wzorów formularzy stosowanych przy udzielaniu pożyczek na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów. Wskazują na to wyraźnie również zeznania świadków oraz wyjaśnienia oskarżonego”(str. 10/11 apelacji, k. 465/466 akt karnych).Stanowisko to jest ewidentnie sprzeczne ze stanowiskiem zawartym w tezie 10 in fine odpowiedzi na pozew z 12 .04.2021 r. w niniejszej sprawie(k.99 verte) „Taki wymóg nie wynika także z jakichkolwiek regulacji wewnętrznych Wojewódzkiego Sądu Apelacyjnego w G.”. Rozbieżność ta dezawuuje wywody odpowiedzi na pozew. Strona ma prawo zmienić zdanie, ale jeżeli wpieryw twierdzi ,że istnieją dane regulacje, a następnie ogranicza się do zaprzeczenia to jej twierdzenia stają się gołosłowne .W niniejszej sytuacji Skarb Państwa-Prezes WSA musiałby wykazać, że w apelacji Prezes WSA zawarł błędne stanowisko, co jawi się niemożliwym skoro wskutek tejże apelacji wydano prawomocny wyrok .

Ponadto tezie pozwanego Skarbu Państwa z odpowiedzi na pozew w niniejszej sprawie przeczy uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego .W tym miejscu należy zwrócić uwagę na specyficzną sytuację procesową jaka zaistniała w niniejszej sprawie w związku z ograniczonymi zarzutami postawionymi wyłącznie przez jednego z oskarżycieli posiłkowych (s.8 uzasadnienia SA).”Tak zarysowany zakres zaskarżenia wyroku przekładał się na zakres wyroku sądu odwoławczego, odpowiadający wnioskowi prokuratora”(s.9 uzasadnienia SA). W realiach sprawy karnej sąd odwoławczy ograniczył uzasadnienie wyłącznie do wskazania , czym się kierował wydając orzeczenie reformatoryjne oraz dlaczego dotyczące ich zarzuty uznał za zasadne lub niezasadne a nie do wykazania dlaczego za zasadne uznał pozostał rozstrzygnięcia sądu I instancji ,które nie były skarżone.SA zwrócił uwagę, iż doszło do niewyjaśnienia podstawy prawnej wyroku I instancji; wadliwość ta ogniskowała się w braku interpretacji poszczególnych znamion przestępstwa oszustwa. Jak ocenił SA, gdyby do takiej interpretacji doszło przed wydaniem wyroku ,to SO dostrzegłby , że w istocie oskarżony swym zachowaniem wyczerpał wszystkie znamiona czynów z art. 286 par.1 kk. Znamienne bowiem było , że zachowania oskarżonego opisane w jego wyjaśnieniach oraz w zeznaniach oskarżycielek posiłkowych nie były sporne. Wystarczyło je poprawnie zakwalifikować. SA miał na uwadze, że nie uczynił tego w akcie oskarżenia prokurator, ani w toku postępowania pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego WSA, ale rolą sądu I instancji było dostrzeżenie wadliwości postępowania stron. Skoro wyrok I instancji odbiegał od wymogów prawa materialnego należało go zmienić , mimo iż impuls ku temu dał dopiero nowy pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego WSA ustanowiony na etapie postępowania międzyinstancyjnego (s.9 uzasadnienia SA).

Sąd obecnie orzekający już wyżej zwrócił uwagę na wywody SA w zakresie zgody współmałżonka jako warunku koniecznego do zawarcia umowy pożyczki. Dodać należy stwierdzenie SA:” Wyjaśnienia oskarżonego i zeznania świadków B. K. oraz G. J. jednoznacznie dowodziły, że wymienieni mieli świadomość tego, iż uzyskanie takiej zgody było warunkiem koniecznym udzielenia pożyczki”.

SA dalej w swoim uzasadnieniu rozważając irrelewantność kwestii czy oskarżony miał „zamiar i możliwość wywiązania się z powziętych zobowiązań” zauważył jednak że sytuacja finansowa i majątkowa oskarżonego w zarysie wynikała „ ze wskazanych w apelacji passusów z depozycji procesowych oskarżonego i świadków B. K. oraz G. J. ”(s.11 uzasadnienia SA).

W realiach sprawy udzielenie pożyczek oskarżonemu należało uznać za niekorzystne – dla WSA-z dwóch różnych powodów .Po pierwsze zawarcie umowy bez zgody małżonki spowodowało istotne ograniczanie zakresu egzekucji w przypadku zaprzestania regulowania przez oskarżonego rat pożyczki , wynikające z treści art. 41 kro (s.11/12

uzasadnienia SA); po drugie działanie oskarżonego otworzyło drogę pozwanym do uchylenia się w trybie art.88 par.1 kc od skutków prawnych złożonych przez nich oświadczeń, z czego pozwane skorzystały w dniu 4 maja 2017 roku (a co już było wiadome w toku procesu karnego k. 58 i 59 tamtych akt). Zdaniem SA choć Prezes WSA nie uznał ich oświadczeń za skuteczne, to podnoszony ówczesnie argument („iż nie wie czy doszło do popełnienia przestępstwa s.12 uzasadnienia SA k. 532 akt karnych) uległ dezaktualizacji.

SA stwierdził ,że oskarżony chcąc uzyskać pożyczkę na warunkach których nie spełniał (brak zgody małżonki) kierunkowo zmierzał ku wprowadzeniu do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pożyczkodawcy, wprowadzając go w błąd(s.13 uzasadnienia SA).Analizując z kwestie góry powziętego zamiaru doprowadzenia podmiotu wymienionego w art. 297 par.1 kk do niekorzystnego rozporządzenia mieniem SA stwierdził :” W przypadku oskarżonego M. K. podejmującego działania celem uzyskania pożyczek ewidentnie zamiar taki występował”. Nie było przy tym potrzeby wykazywania ,że w chwili zawierania umowy sprawca nie miał zamiaru zapłacić za uzyskanie świadczenie, gdyż okoliczność ta nie należy do znamion przestępstwa z art. 286 par. 1kk (k. 533 akt karnych). SA wypowiedział się także odnośnie zakresu postępowania dowodowego i wiarygodności dowodów. Podkreślić bowiem należy , że SO dał wiarę w całości wyjaśnieniom oskarżonego oraz zeznaniom świadka B. K. oraz G. J. , a i pozostałym dowodom, ograniczając tylko wartość dowodową świadka U. Z.(pracownik WSA , która wbrew rzeczywistości poświadczyła, że G. K. podpisał w jej obecności).Wymienione dowody ,jak wyżej wykazano , pozwalały zaś na wyprowadzenie wniosków i poczynienie ustaleń faktycznych co do wyczerpania przez oskarżonego znamion trzech oszustw.

Warto przypomnieć orzeczenia sądów karnych przywołanych w apelacji w sprawie karnej: Dla przestępstwa oszustwa nie ma potrzeby wykazywania, że w chwili zawierania umowy sprawca nie miał zamiaru zapłacić za uzyskane świadczenie (wyrok SN z 2.10.2015 r., III KK 148/15; k. 463v. akt karnych) oraz:”...Przy ustalaniu zamiaru sprawcy oszustwa kredytowego, który nie przyznaje się do popełnienia tego czynu, należy mieć na uwadze całokształt okoliczności , na podstawie których można bez ryzyka błędu wyprowadzić wnioski, dotyczące realności wypełnienia zobowiązań złożonych przez sprawcę pracownikowi instytucji kredytowej, a w szczególności zabezpieczenia jego spłaty, wynikającej z możliwości finansowych i skali obciążeń sprawcy, maskowanej złożonymi przez niego nierzetelnymi oświadczeniami”(wyrok SA w Lublinie z 18.06.2002 r., II AKa 343/01; k. 463/464 akt karnych).Poza sporem w niniejszej sprawie jest, że pozwany, który poddał się egzekucji w akcie notarialnym w zakresie roszczeń z zawartej umowy pożyczki jest niewypłacalny- egzekucja z nieruchomości jest nieskuteczna a pobraną kwotą pożyczki spłacają pozwane jako poręczycielki.

Sam obecny pozwany Skarb Państwa- w swej apelacji jako Prezes WSA od wyroku karnego przytaczał twierdzenia że M. K. zmagał się z problemami finansowymi wynikającymi m.in. z nieudanych inwestycji (s.8 apelacji k. 464 v akt karnych) cytując zeznania –nota bene uznane za wiarygodne także przez Sąd odwoławczy(s.15 uzasadnienia SA, k....in fine). Z zeznań tych wynika że „M. K. brał pożyczki po to by spłacić poprzednią pożyczkę”...”zaciągał także inne prywatne pożyczki „, przy czym sam oskarżony powoływał się na „perturbacje finansowe” k.465 akt karnych).

Kontynuując wątek niejako rozpoczęty przez SA w toku sprawy karnej stwierdzić należy, że pozwane B. K. oraz G. J. skutecznie złożyły oświadczenia w trybie art.88kc; terminowości ich złożenia nikt nie kwestionował. Oznacza to (vide Komentarz Dmowski, Rudnicki do Kodeksu cywilnego Księga Pierwsza Część Ogólna WP Warszawa 1998 do art.88 t.1 str. 221), że w razie uchylenia się w terminie oświadczenia te stały się od początku (ex tunc) bezwzględnie nieważne. Nieważność oświadczenia złożonego pod wpływem błędu skutkuje nieważnością czynności prawnej. Zatem czynność nie może wyrzucić żadnych skutków , a te które powstały zostają z mocą wsteczna przekreślone (por. SA w Poznaniu ,wyrok z 23.11.1995 r. I Acr 483/95, przytoczone w powołanym komentarzu).

Reasumując umowa pożyczki opisana w wyroku jest nieważna gdyż została zawarta przez pożyczkobiorcę w zamiarze przestępnym co wynika wprost z wyroku skazującego a adhezyjne umowy poręczenia są nieważne wobec skutecznego uchylenia się pozwanych od błędu opisanego w złożonych oświadczeniach.

Cechą charakterystyczną umowy poręczenia ,wynikającą z art.876 par.1 kc jest jego akcesoryjność (zawisłość) względem zobowiązania dla którego stanowi ono zabezpieczenie. Należy ona do essentialia negotii poręczenia.

Aksesoryjność ta przejawia się w tym, że powstanie jak i istnienie zobowiązania poręczyciela uzależnione jest od ważności i istnienia zobowiązania zabezpieczonego poręczeniem (zobowiązania dłużnika głównego). Brak samoistności poręczenia – co wynika z art. 879 par. 1 kc – wyraża się także w skorelowaniu zakresu odpowiedzialności poręczyciela i dłużnika głównego. Poręczenie z racji swego akcesoryjnego charakteru istnieje zatem dopóty, dopóki istnieje zobowiązanie główne (inaczej jest w przypadku poręczenia wekslowego).

W omawianej sprawie zawarta umowa pożyczki jest zatem nieważna w całości zgodnie z art. 58 par. 1 kc, nieważne są również akcesoryjne umowy poręczenia. Wynik procesu przywróci istniejący uprzednio zgodny z prawem stan prawny. Powództwo mające oparcie w art. 189 kpc oraz art. 58 par. 1 kc jest zasadne. Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Konsekwencją uznania zasadniczo jest obowiązek poniesienia kosztów wynikający z art. 98 kpc; wyjątek jest uregulowany w art. 101 kpc i ma on zastosowanie w sprawie niniejszej sprawie odnośnie pozwanych poręczycieli; osoby te występowały bez pełnomocników i nie poniosły kosztów pomocy prawnej. Odnośnie pozwanego Skarbu Państwa zastosowano art. 102 kpc mając na uwadze charakter sprawy. Pozwanego M. K. obciążono opłatą od pozwu wobec wyniku sprawy na zasadzie art. 113 ust. 1 uoks.

SSO Tadeusz Trojanowski